

آرایه‌های پرکاربرد ادبی

محمد حسن قزینی



شابک: ۹-۶۹-۵۳۰۶-۵۳۰۶-۶۰۰۰

مرکز پخش: مشهد، خیابان دانشگاه، بازارچه کتاب گلستان شماره ۱ (پخش رئوف)

تلفن: ۵۱-۳۸۴۰۵۸۴۶

همراه: ۰۹۱۵۵۰۹۵۶۸۳

سرشناسه:

قزینی، محمد حسن، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور:

آرایه‌های پرکاربرد ادبی

مشخصات نشر:

مشهد: دستور، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری:

۱۲۰ ص: جدول، نمودار؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س. م.

فرمت:

سلسله کتابهای کمک درسی؛ ۱۴.

شابک:

978-600-5306-69-9

وضعیت فهرست نویسی:

فیبای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

شماره کتابشناسی ملی:

۳۸۲۳۶۵۵



• آرایه‌های پرکاربرد ادبی

• محمد حسن قزینی

• نوبت چاپ: دوم • تابستان ۱۳۹۷ • طبع: رفع ۱۲۰ صفحه

• شمارگان: ۵۰۰ جلد • قیمت: ۱۰۰۰ ریال

• صفحه آرای: فاطمه عطایی

• تماس با نویسنده: تلفن: ۰۹۱۵۵۰۷۴۸۱۹

• چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی

• لیتوگرافی: سوره، تلفن: ۰۹۱۵۳۱۶۴۰۲۷

• شابک: ۹-۶۹-۵۳۰۶-۵۳۰۶-۹۷۸

• حق چاپ محفوظ است

• نشانی مشهد، صندوق پستی ۱۳۸۸-۹۱۸۹۵ تلفن: ۰۹۱۵۳۱۴۸۲۷۷

• نمابر: ۳۸۴۳۹۷۲۱-۵۱ پیام‌نگار: dasturpress93@gmail.com

فهرست

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۷	مقدمه
	بخش اول: مقدمات و آشنایی با قالبهای شعر فارسی
	تعاریف
۱۰	بیت
۱۰	مصرع
۱۰	وزن
۱۰	هجا
۱۲	ردیف
۱۲	قافیه
۱۲	مُصرَع
۱۲	قالب
	قالبهای شعر فارسی
۱۳	۱. قصیده
۱۴	۲. غزل
۱۵	۳. قطعه
۱۵	۴. رباعی
۱۶	۵. دویتی
۱۷	۶. چهارپاره

۱۸	۷. مثنوی
۱۸	۸. ترجیع‌بند
۱۹	۹. ترکیب‌بند
۲۰	۱۰. مُسَمَّط
۲۲	۱۱. مستزاد
۲۳	۱۲. شعر نیمایی

بخش دوم: آرایه‌های ادبی لفظی و معنوی

۲۴	سجع
۲۴	انواع سجع
۲۴	سجع متوازی
۲۵	سجع متوازن
۲۶	سجع مُطَرَّف
۲۶	ترصیع
۲۷	موازنه
۲۸	جناس
۲۸	جناس تام
۲۹	جناس ناقص اختلافی (مضارع و لاحق)
۲۹	جناس ناقص افزایشی (زاید)
۳۰	جناس ناقص حرکتی
۳۱	واج آرای (نغمه حروف)
۳۲	تصدیر

۳۳	تکرار
۳۵	قلب
۳۵	عکس (طررد)
۳۵	اشتقاق
۳۶	غراق
۳۷	مراعات نظير (تناسب)
۳۸	اعداد
۳۹	تنسيق صلات
۴۰	حشو
۴۰	لفّ و نشر
۴۲	التفات
۴۳	تضاد (مطابقه = طباق)
۴۳	متناقض نما (پارادوکس - تناقض)
۴۵	حسن آمیزی
۴۶	أسلوب معادله
۴۷	حسن تعليل
۴۹	تمثيل
۵۰	نماد
۵۲	تلميح
۵۳	تضمن
۵۴	ايهام
۵۶	ايهام تناسب

بخش سوم: بیان

۵۸	تشبیه
۵۹	تشبیه بلیغ
۶۱	نشئه مرکب
۶۲	تشبیه تفضیل (مرجح)
۶۴	استعاره
۶۴	استعاره صریحه
۶۷	استعاره مکنیه
۶۹	تشخیص
۷۲	مجاز
۷۴	کنایه

بخش چهارم: راه حلها، نمونه‌ها، فهرست مآخذ

۷۶	تحلیل تستها و ارائه راه حل
۸۴	آزمونهای چهار گزینه‌ای همراه با توضیحات و پاسخ تشریحی
۱۰۶	پاسخنامه تشریحی
۱۲۰	فهرست مآخذ

ای نام تو آرایش عنوان کلام

«تقدیم به روح متعالی و بزرگواری برادرم»

مقدمه

شاعر، هنرمندی است که با خلق تصاویر زیبا و بدیع، شگفتی می‌آفریند. تصاویری که شاعر در مند خلق می‌نماید از جنس حروف و واژه‌هاست و با واژه‌ها هنرآفرینی می‌کند. این کار را می‌توان به مثالی که مجسمه‌ساز، سنگ و تیشه و تراشکاری است و نه مثل نقاش، رنگ و قلم مو. شاعر با حروف، نغمه‌ها ساز می‌کند شبیه همان کاری که موسیقی‌دان با نت انجام می‌دهد. هنر شاعر چند بُعد دارد هم می‌تواند موسیقی بیافریند که این کار در ظاهر کلام کاملاً مشهود و گوش‌نواز است و خواننده به محض شنیدن شعر، آن را بر روی در می‌یابد و هم واژه‌ها را بگونه‌ای انتخاب نماید که روابط موجود میان آنها چنداں آشکار نباشد کشف این روابط نیاز به حوصله و دقت و دانش لازم، دارد و گاهی هم به وقت ظرافتهای هنری در شعر به غور دقیق و تأمل بیشتر نیاز است. درک ابعاد گوناگون شعر به خواننده لذتی مضاعف می‌بخشد که کمتر از لذتهای هنری دیگر نمی‌باشد.

در این کتاب، سعی شده است همین هنر‌نماییها و ظرافتهای هنر شاعران که در انتخاب واژه‌ها به کار برده شده و روابط نهانی و آشکار واژه‌ها که از آنها تعبیر به «آرایه‌های ادبی» می‌شود مورد بررسی و تحلیل قرارگیرد. تعداد آرایه‌های ادبی که شاعران و گاه نویسندگان به کار برده‌اند بسیار زیاد است و توضیح تمامی آنها هدف کار ما نیست. برای اطلاع از همه آنها می‌توان به کتب متعددی که در این زمینه نگارش یافته است مراجعه کرد (چند نمونه از این کتب در فهرست مآخذ همین کتاب

ذکر شده است).

هدف از تألیف و گردآوری این کتاب، توضیح آرایه‌های ادبی پرکاربرد است. بویژه آرایه‌هایی که در کتب درسی فارسی عمومی دانشگاه‌ها و ادبیات دبیرستانها کاربرد زیادی پیدا کرده‌اند.

بخش هر آرایه‌ای را که آورده‌ایم تعریفی از آن ارائه شده سپس برای اینکه در ذهن خواننده بخوبی جای بگیرد برای آن آرایه، مثالهای مختلفی ذکر کرده‌ایم و برخی از این مثالها را مطابق با تعریفی که ارائه شده بررسی نموده‌ایم تا هرگونه شک و شبهه نسبت به شناخت آن از بین برود. حتی برای برخی از آرایه‌ها که کمی دشوارتر به نظر می‌رسد، علاوه بر آوردن مثالهای متعدد، تمرینهای گوناگون ذکر شده تا خوانندگان عزیز بیشتر آن آرایه را بررسی کنند و شناخت بهتری از آن به دست آورند. در انتها نیز، تستهای متفاوت آزمونه‌های سراسری چند سال همراه پاسخهای تشریحی آنها آورده شده است. تا آرایه‌هایی را که در این کتاب خوانده‌اند در پاسخ به تستها مورد استفاده قرار دهند و در واقع آرایه‌ها را کاربردی بیاموزند. امیدواریم دانش‌پژوهان عزیز با مطالعه این کتاب و حل تستها و تمرینهای آن، علاوه بر لذت بردن از کشف زیباییهای پنهان و اسکار سعادت، دیگر اهداف خود نیز دست یافته باشند. والسلام

م. حسن قزینی

۱۳۹۷/۶/۱۵